HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כשרלו הכותים לסייעם ושלחו להם נפנה עמכם כי ככם נדרוש לגלויסיכם השיבו להם לא לכם ונו' לנטות בית בשומרון לגלויסיכם ולכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלים: **קולמוס.** כלומר דבר קל מועט שמוסיפים על מחצית השקל כשרוצין ליקח מן השלחני ב' מלאי שקלים בעד שקל אלם: **השוקל ע"י אחר וכו' פטור.** כגון שהלוה להם לבית השרון כשרוצין הן לא מחייבי בקלבון ואי לא הלוה להם אלא שפורע בשבילם אפי' שוקל בשבילו בתורה אחרת כגון מיכאל שוקל בשבילו ומחצית השקל שנשלוה לחציו חייב קולבון ג' דכתב הגומן מחצית השקל הקלוב בתורה פטור מן הקלבון וכ' שנשקל שקל אלם אין חלק קלבון לאחר: **ואם שקל על ידו ועל ידי חבירו.** כשהלוהו שליחי דשוקל שקל אלם מחצית השקל בשבילו ומחצית השקל שנשלוה לחציו חייב קולבון ג' דכתב הגומן מחצית השקל הקלוב בתורה פטור מן הקלבון וכ' שנשקל שקל אלם אין חלק קלבון לאחר: **מ"ט ר' קלבוטות.** דסובר ר"מ השוקל מחצית השקל שחייב בקלבון הלכך אינם שקלוי שקל אלם חייב ג' קלבוטות. דסובר ר"מ השוקל מחצית השקל שחייב בקלבון הלכך אינם שקלוי שקל אלם חייב ג' קלבוטות: **הניחו מלא.** להיינו שקל אלם לשלחני של הקדש ונוטל ממנו מחציתו ושקל החמור כאן היינו מחצית השקל: **נותן ג' קלבוטות.** מפרש בגמ': **גמ' הא נתנו אין מוכיח.** מדקתני סם שקלו מקבלין אותם ממנו ומגיע לאיד אין מקבלין אותם ממנו ממש ר' אילא אמר ר' יוחנן ל"ק הא דאותם ממנו ממש ר' אילא אמר ר' יוחנן ל"ק הא דאותם ממנו ממש לכתחלה הא לכתוך לכתחלה אפילו מיס ומלח אין מקבלין מסס פירוש משום דאין שמח יכולין לרפות ידי עוסקי המלאכה. לכתוך נמחר מגמגר נתן הנית דבר מסויים אין מקבלין מהן דבר אחרים אלא מדבר המסויים אמר רב יוסף כגון זו אמה בלוי עוכד פי' כל דבר הגרמה למקדש אין מקבלין מהן לפי שאין יכיה להם חלק וזכרון בנית כלכתיב ולכם אין חלק וזכרון בירושלים: **אלו חייבין בקלבון ויש וישראלים אבל לא כהנים וכו' (משוחררים) ע"י העבד ע"י הקטן פטור.** הוחיל שהן עלמן פטורין מס מחריש שקלו על ידיהן נמי פטורין מעכ"פ שנשוו מיד מדס הממוזג בקלבון לעלמו. **על ידו ועל ידי חבירו חייב בקלבון אחד.** על עלמו ולא נמסר שנתן חלי שקל חבירו: **ר"מ אומר ג' קולבוני.** ירושלמי מעכ"פ שאין שקלו תורה קלבון תורה כלומר אעפ"י שלא נתחייב ליתן השקל על חבירו הוחיל שנותן יתן גס הקלבון שבר (כר') [ר"מן] נותן שקלו שלא שפטור מן הקלבון פי' מס נתן שקל אלא ולא נתן בתורת קלבון שהוספה אפי' הכי פטור בקלבון: **אמר רבי מאיר** כשיון מטבע שם הוליא הקדוש ברוך הוא ממחם כפ הכיבור והרחלה למעה ומחר זה יתנו זה יתנו: **נתן אלא ליטול שקל חייב ג' קולבונות.** ירושלמי אמר ר' אלעזר דר' מאיר לחמר לחלל שקל שהוא נוחן ואחד שקל שהוא נוטל ואחד לבדר תורה. הוחן אלא אי פי' אינו וכן מצינו הוחיל שחביכו יאלם לו חייב ג' קולבונות פ"ש נתן אלא בהקדש כדי ליטול שקל מן ההקדש: **השוקל ע"י עני ע"י אלנו.** משום לו מחנה פטור מקולבון אעפ"י שלא לירפו (נ"א שלירפו) עם שקלו ונתן אלא אלס: **אלנ אם אלון לו חייב.** דהוי כאילו הוא נתן לפי' יחחייב גס הוא בקולבון לאלוחת לו. ולמ"ק דפליג לעיל על ר"מ אלטריך לאחמי לעיל על ידו וע"י מביאו חייב בקולבון אחד אם נתן לו מחנה אבל הכא אשקלו חייב: **האחין השותפין בקולבון פטורין ממעשר בהמה.** אם חלקו ממון אביהם שע"פ שחזרו ונשחתפו אחיין כל אחד ואחד בקולבון אעפ"י שהיה בהמה אחת בשנים ופטור מן הקולבון אם היה גדול מבן שנה ומעשר בהמה אחת בשנים ופטור מן הקולבון אם היה קטנים פטורים דתנן לעיל על יד הקטן פטור ואם היו גדולים כגון פטור לתנן ע"א שכנו ע"א בן עיבו פטור ובנו גדול כבן עיבו דמי אבל היה אביו חייב עליו ואע"פ שעד שעתה משפוסף הבית לו פרע מהס אביהס קולבון עבשיו שחלקו חייב אע"פ שחזרו ונשחתפו לו אחרי חזרה לחפוסף הבית כשחחלה. ופטורין ממעשר בהמה דמ"ר בשבורות בפ' בחרא (דף ט:) יהיה לך ולא של שותפות יכול אפי' מחפוסף הבית ת"ל יהיה [פי' יכול] אפי' מחפוסף הבית יהיו פטורים ממעשר בהמה דכשותפות דמי ת"ל יהיה ופרין אחם והא בשבור כחיב אם אינו עניו לבכור לחייבו בשותפות בחציב ובשורות בקרבם ולאחכם חנהו לעניו ממעשר בהמה: אחר ר' ירמיה פעמים שחייבין בזה ובזה ופעמים שפטורין בזה ובזה. פעמים שחייבין בקולבון ופטורים ממעשר ופעמים שחייבין במעשר ופטור מן הקולבון. חייבין בזה ובזה שחלקו בכספים ולא חלקו בבהמה פטורין בזה ובזה שחלקו בבהמה (פי' אם רש"י וחזרו ונשחתפו) ולא חלקו בכספים חייבין בקלבון ופטור ממעשר בהמה שחלקו בכספים וחלקו בבהמה חייבין במעשר בהמה ופטורין בקולבון. (מצאתי אם שלא חלקו לא בזה ולא בזה): **שחלקו בכספים ולא חלקו בבהמה.** ירושלמי אמר ר' מנא הדא דתימא בשלא היתה בהמה רוב אבל אם היתה בהמה רוב הן הן עיקר נכסיו וחייבין בקולבון פי' רוב בהמה. ר' אבון אמר ר' שמי בעי מפני שעשאוה כחדס אחד אלא מעשר בהמה אח פוטרו מן הקולבון. פי' מחפוסף הבית שחייבין במעשר בהמה (כלומר) [כמו] שלא חלקו כלל אחה פוטרו מקולבון ג"ל לא שניח היה שהוא נותן שלא אחה שלמה. משמע מהכא דפטורין

תקלין חדתין

לא לכם ונו' וגו': **גמ' הא נתנו הוי.** מדיק מדקתני אם שקלו הקטנים מקבלין מידם משמע אם מעצמם שקלו מקבלין אבל אין מוכיע מהן וקשיא להכא אחר לא מוכיע מהן וכשיגדיל ויכריא אין ממשכנין אם הקטנים מעצמם לא לאחנוי מוכיע. **כאכניא ג' שערות.** דשיא דקחני אין ממשכנין אם הקטנים הא לאחנוי מוכיע כאכניא ג' שערות וקשיא למשמע לחלן אחנוי אין מוכיע אין מקטנים מייכי כאלא הניא שני שערות: **כמ"ד כוסי נכרכי.** כלומר הא דקחני כלולה מחני' אין בקשלים ואין בקרנות מוכה אין מקבלין מידם אלו אמי אלוחת לחלילו מכוחים נמי אין מקבלין מלילו קרנות מוכה ואי קשיא לך אחמי אין מקבלין קרנות מכוחים מיפכר לחלילו כמ"ד כוסי נכרכי: **כוסי נכרכי דכרי ר'.** ואחמי אחני' כרבי: **לחפפנון.** דפליגי: **כוסי נכרכי דכרי ר' אלעזר ואילדין.** הא דקחני כשיפת אין מקבלין מידם ביכי זכים כו' לא אלו אי אלו בין מכוחים אבל מכוחים מקבלין בשקלים מוכה בהדיא מקרא דעזרא לחין מקבלין אלו מכוחים אבל קרנות מקבלין מכוחים ואחיי אמר ר' אלעזר: **מדם נרכות אם הגרות** ומכוחים נמי גרי אמת הן: **מפני פליגא אר"ש.** דע"ב מוכה אשיפת דאחני' דכוחי בנכרי אין מקבלין מידם קי זכין וקי זכים וחזות ליכא בנכרים אלא יודעים וטורחים בזה לעולם אימיא קיי זכין לליכחי אין מקבלין אין מקבלין מכוחים בזה ומ"ש לכוחים בנכרים: **ריש נכרכי כו'.** כלומר בנכרי וכוחי דקחני הנכרי שנשקלו אין מקבלין מידם קחני נמי אין מקבלין מידם ומוקמת לה בכוחי לאוחת ולא מייכי אשיפת בנכרי דכמולו לה ר"ש לא לה אקחי לך ריש נכרי בנכרי וכוחי ואשיפת בנכרי כוחי ולא מייכי לך ריש נכרי בנכרי וכוחי ואשיפת בנכרי לאוחת ולא מייכי

כלומר מנא הני מילי דאין מקבלין מהן אלא בשעת הקרבת הקרבן ולא אחר כך אלא מפני שהוא חושש שמא יחזרו בהן ויאמרו לו שקלים אלו לא נתקבלו ולא הקריבו בהן קרבן ואין לו לבעל הבית אלא הפסד ולא יהא לו שכר מצוה ולפיכך אין מקבלין אלא בשעת הקרבת הקרבן שאז יהא לו שכר מצוה: **ואלו שחייבין בקלבון לוים וישראלים וגרים ועבדים משוחררים אבל לא כהנים ונשים ועבדים וקטנים** השוקל ע"י כהן ע"י האשה ע"י עבד ע"י קטן פטור **ואם שקל על ידו וע"י חבירו חייב בקלבון א' ור"מ אומר ב' קולבנות הנותן סלע ונוטל שקל חייב שני קולבנות** השוקל על יד עני ועל יד שבינו ועל יד בן עירו פטור ואם הלוון חייב האחין השותפין **שחייבין בקלבון פטורין ממעשר בהמה וכשחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבון וכמה הוא קלבון** מעה כסף דברי ר"מ וחכ"א חצי מעה: **גמ' אע"פ** שאמרו כו' הא לתבוע אין תובעין הכא את אמר תובעין והכא את אמר אין תובעין כאן בשהביא ב' שערות וכאן בשלא הביא ב' שערות: הנכרי והכותי כו'. א"ר בא (ביבא) תיפטר כמ"ד כותי כנכרי דאתפלגין כותי כנכרי דברי רבי רשב"ג אומר כותי כישראל לכל דבר (א)אמר ר' לעזר מתני' בנכרים הא בכותים לא ותני (ב) כן [1]אדם (ג) לרבות את הגרים מכם להוציא את המומרים מתני' פליגי על ר' אלעזר אין מקבלין מידם קני זבין וזבות קני ילודות וכי יש קני זבין וזבות בנכרים [א]אלא ריישא בנכרים וסיפא בכותים [ב](והא כיני) כן הוא ריישא בנכרים וסיפא בכותים אמר[ד] ר' יוחנן [ה]בתחלה אין מקבלים מהן לא דבר מסוים ולא דבר שאינו מסוים ובסוף מקבלין מהן דבר שאינו מסוים ואין מקבלין מהן דבר מסוים רשב"ל אמר בין בתחילה בין בסוף אין מקבלין מהן לא דבר מסוים ולא דבר שאינו מסוים (ב)מתני' פליגי על רבי יוחנן אין (ג) אין מקבלין מהן הקדש ונדבה לבדק הבית פתר לה בין בתחלה בין בסוף [ג]ולבלבד דבר (ו)מסוים (ע"י פתר לה במסוים שאפילו מעותיו יוליכום לים המלח). רשב"ל אמר בין בתחלה ובין בסוף אין מקבלין מהם לא דבר מסוים וכו': מתני' פליגי על רשב"ל דתני הכל[ו] שוין [ח]שהן נודרין וניודרין פתר לה עולה [ז] ניחא נודרין עולה (ג)נידרין עולה (לא) [ד]אלא [ז] כשאמר ישראל הרי עלי עולה ושמע גברי ואמר מה שאמר זה עלי: (ד)[ה]ואינו(ט) מביא עמו נסכים ומותר נסכים לא לבלי שרת אינון נמצא מביא דבר מסויים התיב רבי יוסי בר רבי בון והא תנינן [י]נערכין ועורכין לא לבדק הבית אינון היך מה דאת אמר תמן לשמים הוא מתכוין ומאילהן הן באין (י)לבדק הבית כן את אמר אף הכא לשמים הוא מתכוין ומאילהן

בעולה אלא נידרין ליכא למימר בעולה דלמה הישראל מדירו אימא עולה מי שמע ליה דתניא: **ומצני לי משאר הישראל וכו'.** ור"ז כלילו הישראל מדירו אחרי ע"י נדר הישראל הוא מתחייב: **ופריך ואימא מצית.** הנכרי בעולה נסכים כחמיה וכיון שלריך להביא נסכים ס"ל אלא יהיה מוחר ואין לקחן מוחר הנסכים לבלי אכיל: **ומצני נמלא מצית דבר מסויס.** כלומר וליעמיד הא לך לר' יוחנן קשיא הרי מצית דבר מסויס דבלי אכיל אלא מסויס הן: **פשיט ר"י בר בון.** לחרולי לרבי יוחנן: **ועריכן לא נדבך הבית אינון.** כחמיה ותקבלי לך מחני' גופיה: **היך מה וכו'.** ע"כ לומר דהחם לא מיקבי דבר מסויס כיון דלבו לשמים כלומר לגבוה ואין לבדק הבית יהבינן ליה ה"ג כמוחר הנסכים כיון שהוא נוחנן להקריבן לגבוה וממילא ניחומלו ויהבינן

משנת אליהו

הוא דקחמעיל חוץ לעזרה דמיקרי ומקבל לגבוה. וכלן אלחקל בקונית בלישנא יחירא וגי' הילקוט יוחר מחוור לך מלישנן שקבלו הכהנים כל"ל ואין מנחת צבור קריבה בלעל. לין שמעחה לגבוה כמה שהיא נדבת צבור ועי' לקמן דף"ל ומ"ש: **ופשיט בכוחיס.** עיין בחקב"ס בפי' שכחב אין מקבלין קני זבים כו' ל"ל מיד כלומים אבל הנכרי אינו יודע בזה ואינו טורח לעשות

כז) א מיי' פרק ג מהלכות הל"מ:

כח) ב מיי' שם הל"ו וכה"מ:

כט) ג מיי' שם הל"ג:

ל) ד מיי' שם הל"ד ופ"ו מהלכות הל"מ:

לא) ה מיי' פרק ג מהלכות הל"ו:

לב) ו מיי' פרק ג מהלכות הל"ד:

לג) ז מיי' פ"ח מהלכות עניים הלכה ח:

לד) ח מיי' פרק ג מהלכות הל"ח:

להּ) ט מיי' שם הל"ו:

נוסחת הבבלי

(א) ל"ר אלעזר כו'. מתני' פליגא אר' אלעזר: **(ב)** מתניתא פליגא אר"י דתני אין כו': **(ג)** נידרין עולה לא בשלמים: **(ד)** ולא הביא עמה נסכי ולא לכ"ש כו':

הגהות הגר"א

[א] מלת אלא מיותר וכך ל"ל ריש"ל בנכרי וכו': **[ב]** ל"ל כיני ריש"ל וכו': **[ג]** ה"ג ובלבד שהוא מפוס. פתר לה בתחלי שפפי מעותיו יוליכום ליס המלח מתניתין פליגי על רשב"ל וכו' ול"ג ובשב"ל אמר וכו'. דכבר נקט ותני ליה לעיל: **[ד]** ה"ג כשאמר נכרי הרי עלי עולה ושמע ישראל וכו'. והיינו טדלית [ה] ה"ג לא הביא עמה נסכים והביא אח"כ מקבלין אימו ולא לכלי שרת אינון מותר נסכים נמלא מביא דבר שהוא מפוס. וקשיא לר"ל. ותמיה ר"י בר בון והא מנינן מעריכין ועורכין וכו'. לחרולי ל"ל לא לבדק הבית אינון וכו' והוי דבר מסוים ואח"כ מפי אית לך למימר כיון דאיהו לא נחבון לא נחבון לבדק הבית אלא לשמים ומחליהן הן בחלן לבדק"ח ר"ש לר"ל:

[ו] ע"י בקבן אחרן אם ולק"מ ועי' בחמ"ס פרק ג' מחעה"ק ה"ם ועיין במחי"ט מ"ש בחו"מ סימן קכה: **[ז]** עי' חוס' ערכין דף ה ע"ב ד"ה אלא ובחו' יו"ט אם ולמקקנת הירושלמי כאן יש ליישב קושיות החוס' ועי' בחמ"ס פ"א מערכין הל"ו שנראה שהיה לו פירוש אחר בדברי הירושלמי ומקומו נפחח לו: **[ח]** עי' בהגר"א שהגיה. ועי' בירושלמי מיד ס"ט הל"ו שנראה כני' שלפנינו ע"ש:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיְיָ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב